

A „Közlöny” megjelenik minden szerdán és szombaton reggel.
Szerkesztési szállítás.
piacz-sor, Dietrich-ház, 227 sz. háza a lapot
illető költségek, az m. kéziratok és hi-
delések utasítandók. Bérmentetlen levele-
ket csak a közlőzárószámtól fogadunk el.

KÖZLÖNY.

Politikai, tudományos és szépirodalmi lap.

Előfizetési díj:

Félévre 5 frt. p. p.
Negyedévre 2 „ 40 kr.
Egy hóra 1 frt.
Az előfizetők Stejn J. könyvtá-
redésébe, bérmentesen küldendők.

Hirdetéseket
sorankint 4 ezüst krajczért, iródmű-
kat 2 kr-ért gyorsan közlünk.

KÖZGYEINK.

mint közéletkérdések.

II.

Mint a Czibles és Retyezát a többi hegyek fölött, úgy tűnik ki közéletünk egyéb kérdései között tanóráink új tanterv szerinti rendezésének sürgetése és fontossága. Az egyházak már évek óta faradoznak e tárgyban. Hibát követne el e lapok szerkesztősége, ha mellette pártoló szót nem emelne, s nagy jelentőségére a közönséget ez uton is nem figyelmeztetné. Nem tesz ez egyházi ügyekbe hivatalosan avatkozást; sőt jelenti azt, hogy ismeri az uralkodó körülményeket. nem kerülte ez ki figyelmét azon szakadatlan, de csöndes működés, azon éberség s testületi tevékenység, mely ez idő szerint a hazai összes magyarságnak, sőt nem magyarságnak is lelki és vallási életét mozgató, mozgásban tartja egyszersmind a polgári életet is; teszi végre azt, hogy a nevelés nagy horderejét s a nemzetünk jövőjére mélyreható befolyását átlátja és kellőképpen méltatja.

Mindenki tudja, hogy Erdélyben a protestánsoknak — sőt bizonyos mértékig a katolikusoknak is — szabad önkormányzati joguk volt: egyházi ügyeiket, az ifjúság nevelését és oktatását saját organumok által, önbelátásuk szerint, saját jövődelmi forrásokból fedezni és intézni. Az országkormányának meg volt föfelügyeleti joga, mi abban állott, hogy szabadon választott, vagy ily választás útján kiválasztott egyházi főnökeket megerősítette, egyházi főgyűléseik tanácskozási jegyző könyveit, egyházi törvényszékek ítéleteit tudomásul fölterjesztetni kívánta, hogy az egyes felekezetek vallásos-erkölcsi önkezelés változtatást tegyenek törvényhozási uton kívül meg nem engedte; de egyebeknél semminemű dolgaikba nem avatkozott; mint folyt a nevelés ügye, kik, hányan és mikor tanítanak falukon és főtanodákban, miképpen kormányoztatnak a felekezetek dolgai sat. nem kérdezte; — az illető püspökök és főtanácsok levélfelelősek mindenre nézve a kormányhoz szemben, valamint saját felekezeti irányában is.

Ma a magas kormány föfelügyeleti joga nem csak az egyes vallásfelekezetek egyházi belkormányára, hanem a nevelés és oktatás egész mivoltára kiterjesztetik. Egy cs. k. nyiltparancs szabja meg, hogy országoszerző, vallásra való tekintet nélkül milyenek legyenek azon tanodák, melyekben az ifjúság célszerűen, az az nem csak — mint eddig — a felekezetek igényeinek, de a kormány és állam különös követeléseinek is megfelelőleg neveltesenek; megszabja, hogy legyenek falusi vagy is népiszkolák jól fizetett néptanítókkal, legyenek al- és felsőgimnáziumok, bizonyos és meghatározott számú, képességű és fizetésű fő és segéd tanárokkal, legyenek az iparos osztály számára ipar- vagy realtanodák, vasárnapi iskolák sat. Mind ezen tanodákban magok a tantárgyak, sőt azok kézikönyvei és más segédeszközök, valamint az idő- és tanfolyam is apróra ki van jelölve; úgy annyira, hogy a mely tanintézet, legyen fel- vagy algyimnázium, legyen realtanoda vagy bármely, a kormány által kiszabott feltételeknek eleget nem tesz, az nyilvános intézet lenni megsemmisül, az ottani nevelés és tanítás teljes érvényű állami nevelésnek és tanpálya végzésnek nem tekintethetik.

Elgondolhatja, sőt tudja is mindenki, hogy a mostani és a régi nevelés, és tanítás között különbség van; szaporodtak a

tantárgyak, növelve van a tanítók és tanárok létszáma, számukra kiszabott és határozott fizetéstmenyiség van megállapítva. Mind ezen újítások a nevelés körül oly feles szükségeket idéztek elő, hogy Erdélyben régi alapítványaihoz a nagy-enyedi ev. reform. felsőgimnázium és — ha nem csalódom — a kolozsvári, catholic. lyceumon kívül a szükségelt tanári fizetést kellően fedezni tán egyetlen tanintézet sem lenne képes, ha az illető felekezetek egyházi kormányai és hitsorsosai, őseik példáját követve, s úgy az idők terhes voltát, mint a körülmények parancsoló természetét megértve, iskoláik újabb adományozására már eddig is elélyes, buzgó és sikeres lépéseket és áldozatokat nem tettek volna.

Amde tettek. Alig hangzott el ország-szerző a m. kormány akaratot hirdető nyiltparancs; alig tudá meg a magyar értelmiség, hogy a tanintézetekre nézve kiadott „tanterv” nevelésünknek conditio sine qua non-ja: az egyházi kormány az ehhez képesti elélyes intézkedéseket megtenni, magok a felekezetek színe és java, sőt értelmesb tömegei az intézkedésnek sikert eszközölni, s mind a kellő alapítványi új tökéket, mind a szükségelt tanítói kart előállítani sietve siettek. Sokan évenkénti mérsékelt ajánlatokat, mások százakat, ezereket írtak alá; még mások városi telkeket és házakat ajándékoztak az ottvaló tanintézetnek; mások ismét többen egygyütt erővel egy-egy tanári fizetést alapítottak, földeket adtak, végleg adományokat tettek, urbéri kárpótlások egy részét ajánlották fel sat. Ez a buzgó cselekvőség, e megható áldozatkészség, az iskolák iránt mindegyre gyarapodó részvét mai napig termi nemes gyümölcsöt, bizonyítván azt, hogy mi értjük az időnk tanulságát, nem akarunk rosszabbak lenni őseinknél, hogy az ifju nemzedéknek, s bennök a hazának, és nemzetünknek legdrágább érdekeit szívünkön viseljük, s nevére, valamint további létezésre is méltók és jogosítottak vagyunk.

Az új helyzet ezen józan felfogásának, a józan nevelésügy iránti ezen hű és okos ragaszkodásnak nyilvános jele az, hogy kis hazánkban mind a kellő töké, mind a szükséges tanítói kar kiállítása oly gyorsan és biztosan foly, hogy rövid időn minden tanoda a kiadott tanterv színvonalára emelkedik.

És éppen ez tárgya felszólalásomnak. Az illető egyházi kormányoktól régen ki vannak bocsátva vidékekre a tanintézetek új adományozása iránti felszólítások; nem tagadhatni, hogy nagy részvételre találnak azok kivált az értelmiségnél, s gazdag gyümölcsöt hoztak már is a hazafiságnak, vallásos buzgóságnak és a nevelésügy iránti mély érdeklődésnek. Amde még a cél csak megközelítve van, elérve nincs. Nem szabad lankadnunk, folyvást munkálkodnunk kell. A ki hazáját igazán szereti, a ki nemzetiségéhez ragaszkodik s annak becsét ismeri, lehetetlen, hogy a nevelés- és tanításügy iránt részvétlen és közönyös legyen, mert a hazának megtartói, nemzetiségünknek őrei nem sokára éppen azon ifju nemzedék leend, melyről im most szó van. Nem lehet érdeketlen dolog az egy jó magyar ember előtt is: hogyan nevelődnek gyerekei, miképpen tanítanak magzatai, s vajjon azon tiszta és hű magyar érzés, azon józan szellem, trón és törvény iránti loyális magatartás, mely eldő-
deinket diszítette, mely a mai kor férfai-
ból oly aranylángú és szilárdan fennáll,
átmegy-e az utánuk következők kebe-
lébe? Ennek ohajtása él — úgy hiszem
— minden jók szívében, de csak úgy va-
nó, ha tanintézeteinket a m. kormány ál-

tal parancsolt álláspontra emelni buzgók,
készek és erősek leszünk.

Nem egyesek dolga pedig ez, de mind-
nyájunké; nem e vagy ama felekezeti vagy
osztályé, de az összes magyarságé, sőt
minden honfitársainké. A kormány „tan-
terv” egy összes birodalmi színvonalba e-
meli a tan- és nevelésügyet is; ebben ma-
gában veszély nincs, csak mi tegyük meg
a magunk teendőit, s oda munkáljunk min-
den törvényes uton és eszközökkel, hogy
a midőn a birodalmi érdekeknek megfele-
lünk, saját nemzeti és vallási érdekeinket
el ne ejtsük, hanem amazokkal párhuzamo-
san fejtsük és gyarapítsuk.

Ennek pedig alapja intézeteink jól ado-
mányozása, derék tanárokkal ellátása, mit
csak közérővel, vállaltat munkássággal,
tetemes áldozatokkal érhetünk el. Ne fe-
ledjük azért, hogy tanintézeteink így vagy
ugy megalapításától függ vallásos és szel-
lemi életünk, sőt függ bizonyos tekintet-
ben hazánk és nemzetünk jövője. Igen,
tanintézeteink rendezése a legsürgősebb és
fontosabb életkérdése ma Erdélynek, sőt a
magyar nemzetnek is. Áldozunk azért a
célra, kitől mennyi telik, fussunk, fárado-
junk érte szíveskészséggel, hogy isko-
láink mint nemzeti és vallásos életünk kö-
sziklái rendületlenül fennmaradjanak későn
jövő századokig.

Jakab Elek.

JÉG- ÉS TÜZKÁRMENTŐINK ÜGYEBEN.

(Folytatás és vége.)

Eppen azon időt, midőn az egyes vármeg-
yék a kölcsönös tűzkármentők életbeléptetésén
oly dícséretreméltóan törekedtek, létesült az er-
délyi jégkármentő is, mely hamar meggyőződött
a felől, hogy a vármegyéknek a biztosítás szak-
mában elvők, bár minő üdvös is, sokáig magat
nem fogja fenntartani, s az első rendkívüli vá-
ratlan csapás feloszlatja.

E szakot is fölkarolni, s éppen azon vég-
célpontra törekedni, melyet a megyebeli köl-
csönös tűzkármentők maguknak kitűztek, volt az
erdélyi társulatnak rendeltetése. A megyebeli
már 1845—1847-ik években egyik a másik után
bomladoztak, az ez idő alatt keletkezettek lábra
nem alhattak, míg végül ugyan azon célhoz
vezet, de más elv, és más modor szerint 18-
47-ben először az erdélyi jégkármentőnek tűz-
szakával találkoznak *).

Ekkor pedig már azon elvet követte: hogy
a kölcsönösen egymásnak nyújtó se-
gély ne legyen egy kiskörre szo-
ritva, hanem legyen az a lehető tá-
gosh terjedelmű, azon okból, nehogy egy
csapással nagy, kiterjedt szerencsétlenség tá-
madva, a nem károsult tagok is érezhetően súj-
tassanak.

Egy másik elve pedig: hogy a tagok
előleges mérsékelt részdíjazásokkal,
a szükségeltetett biztosítási időhez,
s tárgyak különbözőtett veszélyé-
hez képest illő arányban járuljanak
mialatt azon unalmas, költséges s idővesztéssel
összszakapolt gyakori rovatall elkerültsék, mi-
hez csak akkor kelljen folyamodni, hogyha ren-
dkívüli számos csapások következtében minden
forrásai kiapaszthatnának.

De valamint a tagok előleges díj-
részdíjazásaikon kívül szükség eseté-
ben rovatall által egymást pótlólag
támogatják, éppen úgy jogosítva van-
nak arra: hogy ha az előleges résza-
dások összege többre rugna mint
az évi szükség, a fölösleg ismét a
tagoknak forduljon vissza.

Ennél fogva az erdélyi társulat, ha nem is
fogja kimondani azt, hogy 1000 forint évi vagyont
1 forint biztosít; de tettelesen, ha csak némileg
kedvezően leng felette az egek áldása, még sok-
kal esékélyebb járulékat igényelhet.

Láttuk már az erdélyi társulatnak évi szá-

madásából működésének különböző eredmé-
nyeit. — Láttuk a sorsot kedvezni, de láttuk a
sors által keményen meg is próbáltatni; s örö-
mel tapasztaltuk, hogy az mind két esetben, kö-
telességének megfelelni képes volt.

Vegyük fel csak azon körülményt, hogy a
magyar-földön kölcsönös jégkármentő, az erdélyi
társulaton kívül, olyan nem létezik, mely
létesülése óta mondhatná azt, hogy káresemé-
nyeit szakadatlanul teljes 100%-ig megtérítette
volna.

Ez már magában véve oly diadal, melyet
ez előtt a mezei gazdaközönség nem élvezett. S
ha más ilyenü egyetek a folytonos részvétet
azzal igyekeztek fenntartani, hogy náluk díjje-
gélyt 3, 6, 9, 12%-t a 2, 3, 4, és 5. évben nyer-
tek, az erdélyi társulat amár előre semmit el
nem enged, de ha az év kedvező eredményű,
akkor az egész fölösleget visszajuttatja, mi a
második évrei biztosításkor a befizetett mennyi-
ségnek engedélyül nem 3, hanem 25—60 s még
több százalékra rughat.

Ezt tanúsítja a társulat tűzkármentő szaka-
is, s különösen gazdasági osztálya megmutatta
1854-ben, hogy a biztosításiérti tetteges jár-
lék, fennmaradt 63⁹/₁₀% fölösleg után 1000
pft biztosított értékről, a veszedel-
me, különböző fokozatai szerint, egy egész
évre nem került többre — a cserép fedélze-
tük alattiban, mint 27—40 krba; zsinylet al-
táiban 40 krtól 2 ft 43 kr, szalma s nádfe-
laltáiban 1 ft 42 krtól 6 ft 36 kr; valamint
1000 pftot évi számlás természetű 3 hóra 10
pft díj helyett tetteges 3 ft 24 krtól.

Hogy az erdélyi társulat, meg ezen rész-
adásoknál is idővel tagjaitól kevesebbet fog i-
génybe venni, az e vállalat minéműsége termé-
szetéből foly ki.

Mi gondot fejtett ki az erdélyi társulat je-
len szerkezete kidolgozásakor, tanúsítja azon
körülmény is, hogy tűzszabályai 32 §-ban azon
teendőjét érinti, hogyha kedvező év folyama-
 alatt, a rendes tagok osztalék részök, a díj be-
teteleiknél felebb rugna.

Tudva van, hogy az évi díjfölöslegből a
rendes tagok javára 70%, a rendkívüliekére
30% szakaszthatik ki, s közöttök a befizetett díj-
menyiségük szerint aránylag osztatik fel. Le-
gyen azon eset, hogy a rendes tagok díjössze-
ge 40,000 ft, a rendkívülieké 60,000 ft, ekkor
a rendes tagok javára esnék belőle 70%—42,000
ft; minthogy pedig ezen részbe jutott fölösleg
összege túlhaladta a rendes tagok részdíjazási
menyiségét, következésképpen ezek, azon évi e-
gész díjbeletiséket vissza kapnák. Ezen felül
a köztartalék is még 2,000 pftot rendes folyadé-
kain kívül nyervén, bár ki állatja, hogy az
erdélyi társulatnál 1000 pft biztosításért befizet-
hetési kellék nem 1 pftba, hanem, hogyha ke-
vés káreseményei fordulnak elő, a nagy közön-
ségnek mód nyújtott, hogy mibe se kerüljön.

Midőn alóli igazgatóság ezeket a tisztelt
közönség előtt felfejteni hivatalából folyó köte-
lességének ismerte, hizeleg magának, miként a
felhozottak kellőleg meggyőzhették bár ki a fe-
lől, hogy nem létezik semmi ok, ezen hazai in-
tézet biztosítási drágaságáról panaszkodhatni.

A kölcsönös erdélyi
jég- s tűzkármentő tá-
rsulat igazgatósága.

LAPSZEMLE.

A magyarországi mindkét evan-
géliumi egyház igazgatását és
képviselőtét tárgyzó miniszteri tör-
vénytervezés ügyében tartott tanácskozási e-
redményéről nagy fontosságu adatokat hoznak
a „Pesti Napló” és „Magyar Sajtó.” Ezeket
olvasgatók közül bizonyára igen sokan kiváló
érdeklődéssel fogják kísélni. Nem szabad azért
mellőznünk az eddigi e tárgyú közlemények
kivonatolt elősorolását. Legrészleteseb tudósítást
a „Pesti Napló”-ban látunk a dunamelléki re-
form. egyházi kerület mult hó 27 és 29-n
tartott üléséről. I. J. élénk tollal írott közle-
ményét egész terjedelemben adunk hetenkint
kétzeri megjelenésre szorított lapunk köre
nem engedi, pedig legalább mi (egy ember-
ből álló én-ünk) örömet tennők. De mint-
hogy ezt tennünk lehetetlen, szorítokunk az
eredménynek a „Pesti Napló”-atani elősoro-
lására.

Azon alapelvek és historiai tények, mely-
ekben a protestáns egyház törvényes létele és
fenn állása nyugszik:

1. Békekötések és a 1608. 1. 1647. 10.
és 1791. 26-diki törvények által biztosított s
azóta teljes érvényben fennálló alaptény az,
hogy a magyar evangéliumi két testvér egy-
ház autonóm testület.

2. Ugyancsak a nevezett 1791. 26-dik törvény által megállapított alaptörvény az, hogy az evangéliumi egyház távol attól, hogy önkormányzati institutioival az államtól elszakadni, magát végkép függetleníteni kívánna inkább legnagyobb biztosítékát abban találja, hogy intézkedéseit a Felsőigazgatás és a joga, a jus majestaticum circa sacra alá helyezi.

3-dik alaptörvény az, hogy a reformatio a hierarchiát megszüntetvén, minden egyházi jogot, melyekkel a középkoron keresztül ki- zárolag a clerus élt a szentírás értelmében (1. Pét. 2, 9 és Jel. 1, 6) ismét a hívek ösz- szejövetelére, illetőleg a gyülekezetnek kezébe ad- ta vissza oly formán, hogy minden egyházi közös teendő névze az egyes csak a község szabad választása által jogosítatik közszolgá- lattételre az egyházban, a mint ezt a Conf. helvetica 18. §-ban világosan értelmezi. A magyar evangéliumi egyház saját természetéből és elvölől folyó, s így normalis közigazgatása tökélyre csak akkor fejlődött, midőn egyfelől benső, a teendőket illető ügyei végmegállo- podást nyertek, az államhoz viszonyba, illető- leg létezési joga pedig az 1791. 26-dik több- ször említett s többé nem feszegethető sarka- latos törvény által biztosítván, ügyeit azon- tul szabadon rendezhette. A honnan is magya- rázható az, hogy a tisztán presbyterialis rend- szer s az egyházi s világi rendnek evangélió- mi elve szerinti tökéletes egyenjogúságát min- denre névze, mik nem szorosan az egyházi szolgálathoz tartoznak, rendszeresítve csak a- zóta látjuk életbe lépni.

Ha már most mi a m. kormánytörvény- javaslatát a felhordott sarkalatos elvekhez s kétségbe vonhatlan historiai tényekhez mérjük, nem szükséges az előnkbe adott törvényjavas- lat részletes taglaltatása éreszkednünk a végett, hogy kiünjék, miszerint az mind a mellett, hogy kiindulási pontul szinte az 1791. 26-dik t. cikket látszik venni, valóságban attól lé- nyegesen eltér, s oly rendszabályokat tartal- maz, a melyek vallásos meggyőződésünk sze- rint az 1791 ki sarkalatos törvényvel, a pres- byterialis rendszerrel és az evangéliommal ellenkezik...

Ezekből látni való, hogy a törvényjavas- lat, már csak főbb vonalaiban tekintve is val- ladszabadságunk alaptörvényébe lényegesen ütközik, sőt a menynyiben egyházi rendsze- rünk evangéliomi hitvallásunk elveiből foly- ki, önmagát hitvallásunk alapjaiban rendíti meg, miknél fogva az előnkbe adott törv. ja- vaslatot egyházzrendezésünk alapjait általában nem vehetjük; a menynyiben pedig a törvény- javaslatot lényegében módosítandó pozitív ha- tározatokat kellene hoznunk és törvényalkotó véleményt kellene kimondanunk, ez nem az egyház valamely töredékének, hanem csak az összes egyházat képviselő testületnek, a kö- zsinatnak kizárólagos joga és teendője...

Mindezen okoknál fogva mi ezen ügy- célra vezető érdemleges megvitatása végett mindenek előtt az evangéliomi két testvér- egyház képviselőiből alakult közsinat meg- tartását tartjuk mulhatlan szükségnek; mi vé- gte az Felsőigazgatás aláutasított követeléseit, a zsinat határozatát, hogy a zsinat határozatát ke- gyelmesen megengedni és az előmunkálatok megvitatása végett addig is az 1848 előtti nor- malis állapotba minket visszahelyezni mel- tóztassék.

A felirati javaslatok hitelesítése 29-kén történt. Ezek elsje van intézve: Ó cs. kir. Apostoli Felsőigazgatás az egyházi törvényterv ü- gyében, zsinattartásai engedély és az 1848 előtti állapotra leendő előzetes visszaváltás ké- retvén abban. A 2-dik szintén ó cs. k. A- postoli Felsőigazgatás, hogy egyházközségeink

magyarul méltóztatssék rendeleteit intézteni.

A 3-dik a m. vallásügy miniszteriumhoz. E feliratok legelső helyen leendő elő- terjesztése végett fölkért tagok: Teleki Sa- muel gróf (volt dunamelléki főgondnok, ki e hivatalában felfüggesztése után a jelen tanácskozással mint választott világielnök működött), Ráday Gedeon gróf, Sárkö- zy Kázmér, Szilassy György, Bátor- ri Gábor helyettes superintendens és Török Pál pesti lelkész.

A jegyzőkönyv folytán, a bizton remélt zsinatra előkészületeket tenni bizottmány ál- litván fel, ennek tagjaivá a következők lőnek elválasztva: Ráday G. gróf, Sárközy K. Fáy András, Fényes Elek, Irinyi Józ. Polgár Mihály, Török P. Ballagi Mór, Tatai András, Nagy Zsigm. Kiss Lajos és Dobos János.

A mint e tanácskozmányról tett tudósí- tásból látszik, e törvényterv iránt már a ti- zántuli és dunántuli ref. egyházközségek va- lamint a bányamelléki agost. hitvallású egy- községek is hoztak határozatokat, melyek ide- megküldetvén felolvastattak.

A „Magyar Sajtó” közli a tizántuli supe- rintendens felterjesztését a Pester Lloyd ut- tán fordításban. Mi itt az eredeti szöveget adjuk.

Császári királyi Apostoli Felsőigazgatás legke- gyelmesebb urunk! Érezve egyházi kormány- zatunk tekintetében, eddigi megszorított hely- zetünk kellemetlen, sőt káros voltát, s teljes bizodalomra ébresztve Felsőigazgatás magas kor- mányának 1854-dik évi július 11-én 13269-k szám alatt kelt kegyes kibocsátványa által, melyben nemcsak taggattatott addigi megszo- rítottatunk, hanem egyszersmind reménynyu- jtatott a felől, hogy Felsőigazgatás magas kor- mánya, régi jogaink, s az 1791. 26-dik tör- vényezik 4-dik §-a ezen szavai szerint: „cum stabilire ordinem, qui communi vi- rorum ejusdem religionis tam sae- cularium, quam religionis ministri- um consensione maxime congruus reputabitur” fogja egyházi szervezetünk elköszített eszközölni: már folyó évi au- gustus 6-dik s azt követő napjain tartott köz- gyűlésünkől bátorokodunk Felsőigazgatás- hoz, hogy az általunk hódolatlanul folyamodni, e- nekünk ezen egyházi és iskolai szervezetünk el- készíthetése névze, a régi — Felsőigazgatás dícső- ősei által szentesített, a bécsi és linczi béke- kötések s az 1791. 26-dik törvényezik ál- tal megállapított jogaink és törvényeink értel- mében — egyedül érvényes utat, a zsinat ut- jat, megnyitni legkegyelmesebben méltóztatssék.

Azonban alig mehetett fel ezen legaláza- tosabb folyamodványunk, midőn császári ki- rályi Felsőigazgatás — közoktatásügyi ma- gas miniszteriumának kegyes kibocsátványa, egy a magyarországi Protestánsok szervezetét illető részletes törvényterv kíséretében leér- kezett.

Bár menynyire halásan fogadtuk is Fel- séges urunk! az atyáskodó gondoskodást, mely- nek eredményeül a magas kibocsátvány és törvényterv hozzánk leérkezett, nem titkolhat- tuk el magunk előtt, hogy nekünk, mint ma- gában álló egyházközségeink ahoz szólni, azt tárgyalás alá venni, s föléle véleményt adni nem lehet.

Nem lehet pedig azért, mert ettől fenn- álló Canonaink, jelesen a XII-dik és különö- sen a C-dik Gelei Katona Canon im e szavai- ulanak: Canones hiita sunt de com- muni sententia sanciti ac recepti, ut summa aliqua ecclesiae utilitate, ac inevitabili ejusdem necessitate sic exigente, nonnulla in iis immu- tari, angari, vel minui possint.

Nulli tamen Dioecesi, aut Synodo ec- clesiae provinciali, hoc in rebus prae- sertim maxime controversis, facere licebit. Omnes itaque et singuli ec- clesiastici, pariter et scholastici eos, in omnibus clausulis ac punc- tis, tamdiu, sub poenis in iis anno- tatis, observare tenebuntur, do- nec diversum a nationali, vel sal- tem provinciali Synodo, decretum fuerit. Mely idézett Canonok szavaiból világos, hogy mint egyes Superintendenciák, a lelküldött törvényjavaslathoz nem szólhatunk, hanem a felett csak az összes egyház, vagyis annak képviselője, a nemzeti zsinat tanácskozhatik; annyival inkább nem szólhatunk pedig, mert mi mindnyájan, kik mint esperesek, vagy se- gédgondnokok, ezen egyházközségi gyűlésnek tagjai vagyunk, esküvel köteleztük magunkat a presbyteri igazgatás és Canonaink megtar- tására, melynek kötelező erejénél fogva, bár mely s bárkitől eredett törvénytervet tehát esküszert nélkül tárgyalás alá vennünk nem szabad, nem szabad kivált nekünk öröklőknök, a- zon Canonok ellenében, melyekről az 1791. 26-k törvényezik is azt határozza, miszerint Ca- nones per Synodum suo modo con- diti, nec per regias resolutiones, nec per Dicasterialia mandata alte- rari possunt. S így szempontból hinniünk kell, hogy a Felsőigazgatás és közoktatás- ügyi minisztere által 1855-ben Bécsbe felhi- vott bizalmi férfiak is, csak mint egyes sze- mélyek, csupán magán véleményeiket terjeszt- hették s terjesztették elő, jól tudva, mint hit- sorsosok, miszerint a fennforgó kérdések elin- tőzése, csak az egyetemes egyházat, vagy an- nak képviselőjét, a zsinatot illeti.

De nem szólhatunk a lelküldött törvény- tervezhez azért sem, mert a mi hitvánknak a- lapja az evangéliomban, Istennek, a mi me- gvaltozott az Ur Jézus Krisztus által kijelentett akaratában és az ebből merített Confessio- ban van letéve, melyektől eltérni annyit ten- ne, mint hitvallásunkat megtagadni. — Az e- vangéliomban alapszik az ekklesiák önkor- mányzási joga és ebből foly, hogy egyház- kormányzási törvényeinket az evangéliom sze- rint alakult összes ekklesiák, vagyis azok képviselői a Synodusok adták, hozták a re- formatio kezdete óta mindig s hozzadják jelen időben is. Nincs is rá példa még a legelső időkben, még akkor sem, midőn hitvallásun- kon levő fejedelmek uralkodtak felettünk, hogy a kormány szabott volna egyházi törvényeket előnkbe. — Hoztatt ezek mindenkor az ösz- szes ekklesiák képviselői, általunk szabadon választott tagokból álló nemzeti zsinatokban, melyeknek határozatait, törvényezikeit, az i- hálattalunk országfejedelmek elbe terjesztették megerősítés végett jure supremacie in- spectionis, mely a vallás és lelkiismeret szabadságának — mely minden igaz protestan- nak legfőbb kincse — megsemmisítése nél- küli egybre nem terjeszthetők ki, mint ar- ra, nem hoztattak-e oly egyházi törvények, melyek az állam céljaival ellenkezők?

Igy jötték létre, így emeltettek törvény- erőre az 1846-dik évben tartott zsinatmár- németi nemzeti zsinat végzeményi és a zsinat megbízásából Gelei Katona által szerkesztett, ugyancsak zsinattal elfogadott Canonaink, melyek szerint mind ez ideig kormányoztat- tunk.

A protestánsok vallva és hive az Ur Jé- zus Krisztus isteni parancsát, a djátok meg- Istennek a mi az Istené, és a Csá- szárnak a mia Császáré, egyházkor- mányzási törvényeiket ezen isteni parancsnak meg nem felelőleg soha nem hozták és nem

is hozzadják, de más oldalról, vallás- és lel- kiismeret szabadságokat, semmi világi hatá- snak fel nem áldozták, fel nem áldozták.

Sok küzdelmek, sőt véres harcok után a protestánsok vallás és lelkiismeret-szabad- sága, a bécsi 1606 és linczi 1645-dik évi bé- kekötések által, — melyek cikkei az 1608 és 1647-diki országgyűlések által törvényeink kö- zé beiktattattak, — ösmertetett el és állapítat- tott meg. Az 1791. 26-dik törvényezikben pedig Magyarország egybegyűlt rendei, a bé- ke és jó egyetértés örök időkre fenntartása- ért, az akkor dícsősegesen országolt császár és király megerősítése mellett hozták ezen a bécsi és linczi békekötéseken alapuló organi- cus törvényt, mi által mind a törvényt sze- ntesítő Felsőigazgatás, mind az ország rendei, örök emléket vívtak ki.

Felsőigazgatás és Apostoli Király! az embernek legérezékenyebb, leggyöngédebb ol- dala s legfőbb kincse vallása és lelkiismeret- szabadsága, és ez belső meggyőződésében gyökerezvén, semmi külső hatáson alája vetve nem lehet.

A XVII-dik században kötetett vestpha- liai béke adta vissza a feldult összes Ca- metországnak belnyugalmát, a béke eszkö- zött felvirágzását s a XVIII-dik század végén és a XIX-dik század kezdetén véges, majd mindent felforgató események után is, az ösz- szes Németországnak alaptörvénye a vestphaliai béke, a vallásfelekedetekre névze bántatlanul, sértetlenül fennáll: szabad legyen reményle- nünk, hinniünk, hogy éppen így ránk magyar- országi protestánsokra névze is sértetlenül fen- fog tartani a bécsi, linczi békekötéseken és az 1791. 26-dik törvényezikben alapuló val- lás és lelkiismeret-szabadság.

Felsőigazgatás és Apostoli Király! mi- dőn ezen lelkiismeretes meggyőződésünköl s vallásunk iránti buzgóságunkból eredett sza- vainkat fűi bizodalommal öntjük ki Felsőigaz- atyai szíve előtt, egyszersmind hódoló tiszte- lettel és alázatossággal könyörgünk utolj a- zért, mi iránt már közelebbi augusztusi köz- gyűlésünköl is eszedetünk, méltóztatssék esá- szári-királyi Felsőigazgatás bennünket az 1848 dik év előtti törvényes állapotunkba legkegyelme- sebben visszahelyezni, s így presbyteri ható- ságaink törvényszerű kiegészítése után, az ed- digi törvények s gyakorlat szerinti képviseli- alakban összehívandó egyetemes zsinat tar- tására kegyelmes engedélyt adni, hogy abban eddigi Canonainköl, hitelveink alapján, a há- lás tisztelettel fogadott törvénytervnek is figye- lembe vételével, egyházi szervezetünket nem megváltoztatva, de csak tökélyesítve megállo- pithassuk, s egyszersmind iskoláinkat, melyek egyházi életünknek életgyökerei s ezzel elvá- latlanul összefüggének az 1791. 26-dik törvényezik 5-dik §-a értelmében, magunk szervezhessük és ekképen lelkiismeretünk, az egyházi és iskolai élet tekintetében, meg- nyugtathassuk.

Bizunk Felsőigazgatás legkegyelmesebb u- runknak és atyánknak határtalan igazságsze- retetébe s kegyelmébe, miszerint célba vett egyházi és iskolai ügyeink rendezését, azon- egyedül törvényes uton és módon, mely vallá- si érzelmünket megnyugtatóndja, úgy mint zsi- nat utat, fogja atyai jószágánál fogva, legke- gyelmesebben megengedni.

Kik egybíratt buzgó könyörgésünkben kérvén az Isten a királyok királyát, menynyi- atyánkat, hogy Felsőigazgatás és egész császári királyi uralkodó házaunk hosszú, boldog é- letet és dícsőséges országlást engedjen, alati- valói legméjebb hódolatlanul öröklünk.

Császári királyi Apostoli Felsőigazgatás Legkegyelmesebb Urunknak.

TÁRGZA.

VETÉSI PUSZTÍTÓ HERNYÓK.

Azon tetemes károk, melyeket a vetési hernyók tesznek hazánk némely részeiben az ősi vetések pusztítása által, sürgős feladatunkká teszik, hogy ezen kártékony állatok természetével, leírásával megismerkedjünk, s ntána nézzünk azon módoknak és eszközöknek, melyek által pusztításuk gátolható, s maguk a hernyók, ha nem is egészen kiirtathók, de legalább kevesbithetők.

A vetési hernyó pusztítása nálunk Erdélyben nem fordult annyiszor elő, mint Magyarországon. Ott a múlt században 17-88-ban nagy pusztításokat tett s a helytartó-tanács intézkedett, hogy ezen ártalmas hernyó természete s a lehető óvszer pusztí- tásai ellen köztudomásra jusson. Ez előt három-négy évvel újból ismételte pusztításait, s ez által magára vonván a közfigyelmet, tudosak és gazdák versenyeztek a jóakarabban — a hernyó kiirtá- sára, pusztításai gátolására vezető óvszerek feltalálásában, de bi- zony nagyobbára a jóakarabnál többre nem mehettek. Azonban elmondjuk azt, a mit a „Gazdasági lapok” akkor köztudomásra hoztak, s állítólag némely gazdák sikeresnek találtak a hernyók pusztításai ellen.

A vetési hernyó, mint általában a rovarok legnagyobb része, pillangók tojásaiból szaporodik; a hernyó később bábba s ez megint pillangóvá változik.

Azon pillangót, melynek tojásaiból ezen ártalmas hernyók származnak, a vetésekről — vetési pillangónak nevezik, s mert va- lamint a hernyó, úgy a pillangó is éjjeli mutatja magát: éjjeli melléknevet is kapott; nevezik éjjeli mezengynek is, latinul pe- dig: Phalaena graminis, Agrotis segetum. Noctua segetum. Ma- ga a kisebb pillangók közé tartozik, szárnyai szürkék, három águ lineája és pontjai fehéreslők. Tojásait az ugarba rakja te, fő- leg pedig a verőfényes földekbe. A trágyás földet is szereti to- jásait rakhelyül felhasználni.

A hernyó közönséges rut hernyóalakú, az utolsó gyűrű- zeteket kivéve egészen hengerded, barna vagy sötét-szürke. Al-

színek szélesek csíkokban a test hosszúsága szerint változ- nak, de össze is vegyülnek egymás közt. A hátán egy halovány homályos szélű vonal terjed el. A gyűrűzet, mely tizenkető van, mint minden hernyónál, négy halvány barna pont jó szem- mel kivethető, bőre egész hátán fekete-fényes, a hasán halvány szürke. Nappal a földben lakik, mintegy három ujjnyi mélységre, s onnan csak éjjel jön ki októberben és novemberben legelni, a mig nincs fagy; ugyanott tel el tojásdát üregében; apriltól fogva júliusig bábba lesz, s azután júliusban vagy augusztusban előlé, mint pillangó s ekkor párosodván és magát kitovján, elhal- de a tojásokból néhány nap után hernyók állanak elő.

Mint éjjeli pusztítók, nappal ritkán esznek, hanem éjjel aztán annál többet. Előbb a növényzsalak gyökereit kezdik rág- ni, lassankint az egész növényt a föld alá húzzák s megeszik. Ha enni valójuk egy körben elfogyott, hajnalban seregostól tovább másznak; fűvet s általában minden növényt megesznek. Hídeg idő- ben nem sokat esznek, hanem 2-4 hüvelykre a földbe húzó- nak be, s magukat összehajva pihennek.

A mi ezen kártékony állat koronkénti nagyobb elterjedése okait illeti, ezeket egyedül a kedvező időjárási viszonyokból fej- tetheti meg; a meleg és száraz nyár kedvező, a hives esős nyár pedig ártalmas tenyésztőnek; a jó fekvésű és jól mivelt porha- nyó föld ismét kedvező, mint a sávány, kemény földreleg.

A mi e pusztító féreg kiirtását illeti, az egészben, az állat- ok nagy elterjedése miatt csaknem lehetetlen: azonban az embe- ri szorgalom kevesbítését igen is eszközölhetni. A tojások ki- keltését gátolni a legelőszűrűb törekvés volna; ez né- mileg az által történik, ha július vagy augusztusban, a mikor a pillangó bábjaiból kikél és tojik, jó méjjen szánt a gazda, hogy a tojások méjjen a föld alá kerülve, tenyésztési erejüket veszt- sék el; mert az bizonyos hogy ezen pillangó tojásait a szabad levegőre rakja, s ott kelnek ki azokból a hernyók, a melyek lakni a földbe bujnak, s csak enni jönek ki a felszínre.

A hernyók pusztítására különböző módokat aján- lottak. Azt mondják, hogy ha a megtámadott tét körül árkol- ják, nem tudván azon áthalolni, a hernyók, az árkokban se- gesen gyűlnek össze, a honnan aztán tűzzel vagy sertések oda- hajtása által könnyen kiirtathatni; lehet némileg segíteni henge- rezés által is, de keveset. Igen hatásos szernek mondják a ter- pentinolajat, melyből egy fontot kell 20 nagy véka elveten-

dő gabonára önteni részletenkint, hogy az egészet szagosítsa meg, a midőn rőtön el is kell vetni; de ezen óvszert természe- tesen csak a vetés idejekor alkalmazhatni. Hasznosnak tapasztal- ták továbbá azon eljárást is, hogy a hernyók által megtámadott földeket kukoricával bevetették, boronálatlan hagyták; ennek a varjak seregesei neki estek, s a kukorica szedése közben, megtalálták és neki esték az ártalmas hernyóknak is, s nagyob- bára mind elpusztították.

A pillangót úgy lehet kevesíteni, ha járása idejében, au- gustusban esténként, éjjelenként és hajnalban tüzet csinálnak a földekre, a melyekbe a pillangók belé repülnek és elpusztulnak.

Ha ezen utmutatásunk némi segélyt nyújthatna a fenneve- zett vetési hernyó pusztítása miatt itt ott kárszenvedő gazdáink- nak, különös örömünkre szolgálna, mint szintén igen szivesen vennők, ha gazdáink tapasztalás által igazolt óvszereket tenné- nek közzé lapunk utján.

Erdélyi könyvészet.

89.) Barcz: „Infricosiatele stricatuunu ale beuterei de Vinarsu Rachiu. G. Baritiu. Brassiovu 1854 8-r.

90.) „Lelki kincs” melyben imádságok foglaltatnak. Kolozsvár. A rom. kath. lyceum nyomdájában 1355 16-r.

91.) Koronka-Medgyes: „Gyász beszédek.” a) Veres János fölött, mondotta Medgyes Lajos. b) Szentpál Jó- zsef koporsója mellett, mondotta Koronka Antal. Kolozsv. 1855 8-r.

92.) „Directorium Officii Divini pro anno 1855. In usum Fratrum Minorum S. P. Francisci strictioris observantiae, sub titulo Provinciae per Transylvaniam a S. Stephano Rege Hungariae nuncupatae. Claudiopoli. Typis Lyei rom. cath. 8-r.

93.) „Directorium Officii Divini” recitandi ac Missae celebrandae, pro anno 1855. In usum Almae Diacesis Transylvaniensis. Claudiopoli Typis Lyei rom. cath. 8-r.

(Folytatjuk.)

Debreczenben október 3-dik s több napjain tartott közgyűlésünk. Legelőzetesebb híu alattvalói, a helyvét- hitvallásu tisztantuli Superintendentia.

APRÓ HIREK.

Tegnap előtt délután 4 órákor késértük ki a köztemetőbe hült teleteit Kőböri Marusi István orvostudor és tanárának, a ki hosszú szeszvénedései után folyó hó 4-én reggeli nyolcz órákor életének 45-dik évében megsz. nélni. A ki, mint orvos, annyit beteget mentett meg, a ki annyit szenvedőnek nyújtott onyhülést, az egy lassan emészlő nyavalyának ön-aldozata, s kitűnő tudománya érte nem tehetett egyebet, mint azt, hogy előre kimondja fejére a halalos ítéletet, előre megjövendölte, hogy idő előtt itt kellend hagynia gyöngöden szeretett fiatal, szelleműsű nőt, kivel még őt boldog évet sem tölthetett. A lesújtó kínok között türelmet, a bizonyos halállal szemben lekierőt, a keserű elválásban vigasztaló reményt és a halál órájának nyugodt szívet adának a jeles férfinak vallásos érzelmei, melyek keblében lakoztak, s melyek életének feledhetlen nemes irányát adták. Banne vigasztalhadan özvegye, Barra Ida assz. a legjobb férjét, városunk legértelmesebb, legnépszerűbb, legkedveltebb orvosának egyikét vallásos felekezete egy buzgó tagot, a tudomány egy világos eszű apostolát, tanítványai egy kedvelt tanárt, a haza jó fiát, s az emberiség, iradalom és művészet egy igazi barátát, pártfogót veszített. Nyugodjanak porai bekével! Dr. Marusi áldott neve sokáig fog élni közöttünk.

Tűz és ismét tűz! Folyó hó 3-dikán esteli fél hat órákor az unitaria eklezia k. középüzetén fogadják tűz ütött ki. melynek tovább terjedését az összesereglett nép segítkezése, s a városi fecskendők gyors és erőteljes alkalmazása által megakadályozni sikerült. Csak egy istálló, s egy kazal szalma lón a lángok áldozata. A vész könnyű és szerencsés elhárítása fölötti örömről azonban rövid volt. Másnap (4-kén) esteli 8 óra körül egyszerre ismét félre vert harangok vészirítót kongása, lármadob és trombitaharsogás riasztott fel mindenkit. Ez alkalommal a hildelven égett mézáros Sinczki K. Mőzesnek szörűje körül összehalmozott mintegy 25-30 szekér szénája, egy asztag tavaszbuza, csűrje s benne 200 vekányikiszelet gabonája, mik mind a pusztító elem áldozatai lettek. Jóllehet a tűz a külvárosban pusztított, a vöröslő ég vízfénnyel megvilágított városunk minden lakóit remüllettel töltötte el. Szerencsére azonban a mentő-eszközök ismét gyors és erőteljes alkalmazása következtében sikerült legalább a szomszédos épületeket megvédeni, s így a tűz továbbharapozását megakadályozni, a mit nem kis mértékben köszönhetünk lelkes megyefőnöknek mls Beldi Gergely és polgármester Wendler urak buzditásának, kik a hideg daczára reggeli 4 óráig a helyszínen és a segítő emberbarátok élén maradtak. Feltűnő volt, hogy bár a tűz a külvároson fenyegette, ép az itteni alsóbb osztályu néposztály vonta meg segítkezését. A tanács másnap Asztalos Pétert, Kovács Ferencz békocist, Magyar Józsefet, Kerekes Todor a csot, Brűngő Lajos városszolgát és többeket megjutalmazott, míg több polgártársainkat u. m. Csehi Sándor, Pataki István, Lászlóczy Sámuel stb. kik magukat az alkalommal ki tüntették, megdicsérte. s nemes buzgalomuk iránt meleg köszönetet fejezte ki a vészszel fenyegetett város nevében.

* Várva várt színtársulatunk megjött. Előadásai sorát ma ókai Könyves királyával nyitják meg, s ezt, mint halljuk, holnap Dalos Pista fogja követni.

* Hétfőn e. h. hó 10-n nyitandó bérletre figyelemztetjük színházpártoló közönségünket. A bérlet előadások száma nem 12, mint némely jelentésekben hibásan állott, hanem 18. Ez előadások érdekét növelni fogja Szerdahelyi Kálmán vendég szereplése, ki f. hó 20-án indul Pestről s 23 vagy 24-n fog először fellépni, alkalmasint Liliomfiban. Utána, mint halljuk a szép Munkási Flóra jön körünkbe, kit aztán követni fog — — ? Megmondhatnók ugyan még ezt is, de „keveset a jóból“ azt mondja a példabeszéd.

* Főten az egyik béresház éghetlen, vagy legalább a kűgyuladás ellen mentes tetővel fedléd be. A tető anyagát kátránnyal bevonván, erre fővenyt hintenek. A tető felalálója 20 évi tartósságot biztosít.

— Figyelemztetjük olvasóinkat a Hirdetsek rovatában álló Felkérésre, melyet az évtizedek óta oly hazafias buzgalommal és gazdag sikerrel működő „erdélyi honismeret-egylet“ (Verein für siebenbürgische Landeskunde) intéz mindazon iradalombarátokhoz, kik régiségi tanulmányokkal foglalkodnak, miszerint ha ily című 6-német kölleménynek: „Der hórnerne Siegfried“ valamely régi írott vagy nyomtatott példányát bírnák, vagy valahol létezik felől tudomásuk volna, arról a fennírt egyetelt biztatmányát Sebenben tudósítani sziveskedjenek.

Egy ilyen szivesörömet ajánlkozik a szerkesztőség is a tudósítók elfogadására, a tisztelt egyetelti közlés végett. S egyuttal nem fojtadjuk el keblünk hó vágyát a magyarság és főpontján is egy ilyen egyetelti közlés elterjedtetése iránt, mely a szász honfirtarsakával egyenlő irányban haladva, a honismeret és tudományos mivőlőds előmozdítására tenné a most nagy részint nyugvó erőket is, a mit csak lehet.

* Az udvarhelyi kerületben fekvő Bözd helysége lakóit m. hó 15-én nagy szerencsétlenség érte. A lakosok egy része éppen a gyergyóuton dolgozott, más része ezeket fölvaltani indult, sokan pedig Maros-Vásárhelyre mentek hivatására, s így a lakosok nagy része falujától távol vala, midőn egyszerre tűz ütött ki, mely viharos szél által növelve, egy rövid óra alatt 47 lak- és ahoz tartozó minden gazdasági épületet hamvasztott el. A „Kronst. Ztg. dálnoki levelezője szerint a vész egy leánya gondatlanságából eredt, ki égő gyertyával kezében kenderrel megtöltött kamarába lépve, egyszerre minden lángbaborult.

* A „Kronst. Ztg.“-ban olvassuk: „Kőkös mellett valaki egy rendkívül nagy, vad hatlyut lőtt, melyet kitömvén, valamelyik hazai muzeumnak szándékozik ajándékozni. Kérjük a tulajdonost tegye azt a brassói új muzeum számára, s biztosítjuk, hogy neve e muzeum emlékkönyvébe bejegyeztetvén, az ottan örök időkre kitüntetve lesz.“

* Egy különös eset alkalmából a cs. k. belügyministerium oct. 3-án 1857. kelt határozatában azon elvet mondotta ki, hogy egy községi tag egy kondás vagy mezei pásztor tartásához járulástól magát fölmentve nem tarthatja, mivel magának saját kondása vagy mezei pásztor van, s általában tévedésben alapuló nézet az, hogy valamely községi rendezet vagy intézvényre csak azok tartozzanak fizetni, a kik azt használják. E szerint a községi terhekhez egyáltalában minden tag hozzájárulni köteles.

* Az arad-n. szeben-brassói pályavonalnak az erdélyi-oláhországi határszélig vezetése a Rotschild testvérek, Galliera herceg és Laing a magas cs. k. kereskedelmi ministeriumtól megnyerték a végleges engedélyt azon feltétel alatt, hogy ők a legkisebb részletekre kiterjedő pontos ajánlványukat azon módosításokról, melyek alatt a pálya építését elvállalni ohatják, még e folyó év végéig benyújtják. Ezen vonal leendő igazgatója Meisner több mérnökkel már erősen dolgozik az iránykijelölés körül. Hogy a nagyvár-kozosvár-brassói vonal ügyvezetői szintén nem mulasztanak el semmit is megtenni, e rövidebb és gyorsabban kivihető vonal létesítésére, pár nap múlva alkalmunk lesz értesíteni a közönséget.

* A villany-fénynyeli világítás érdekes kísérletei (Jedlik pesti tanár és társai, a párisi kiállításon mutatnak fel ily készüléket) oct. 25-én este Párisban a „Csillag“ sorompó diadalíve felett megtörténtek. Négy apparatust helyeztek e célból az emlékoszlop csúcsára. Kettő a „Camp-Elysées“-i központi országútra szorta világít; a más kettő az oldalt eső utakat világítja be. A négy villany-lámpa mindegyike 60 elemű oszlop által (grand modéle) hozatott működésbe — Le Molt-Archereau rendszerre szerint. Hárm-e sugárszerű lámpáknak kristálytiszta volt, megeztőzve az oszlop által. A jelen kísérletek alkalmával oly pontokra vezették a világot, hol a gázlali világítás nemlethe miatt jobban lehet felismerni az apparatust becsét, és roppant fényt sikerült vele terjesztetni, a császárne palotájának csaknem egész kiterjedésében. M. S.

* A Délibáb szerkesztője azon több oldalról vett nyilatkozat után, mikép a szépirodalmi s divallapok olvasó közönségének a kiállítási költségek arányában növekedését gátolja az előfizetési ár magassága: kísérletet tesz egy „rendkívül olcsó s még is pompás“ szépirodalmi és divallap kiadására. E végre aláírási iverk küld szét, melyeken ha folyó évi december 1-ig anynyi előfizető jelentkezik, menynyi a költségek fedezésére szükséges: a Délibáb egész évi előfizetési árát 15 p. forintból 10 p. ftra. fél évi előfizetési árát 9 p. fról 6 p. forintra szállja.

Az aláírt iverk kézbesítésének mulhallan határideje f. évi decemb. 1-ő napja, mikor a bejövendő aláírók száma után fog eldölni, adhatja-e lapját olcsóbban vagy csak az eddigi árt, miről a közönség lapok után rögtön értesítve lesz. A vállalkozó kiadó felszólítását ajánljuk a közönség pártoló figyelmébe.

* Vahot Imre előfizetést nyit a magyar írók arczkép esarnoka második műlapjára, mely a magyar tudományosság kitűnőbb leginkább gyakorlati hatásu képviselőinek arczképeit hozandja ugyan oly alakban s összeállítással és kivétellel, mint az első lap. Az egy nagy folio-lapon adandó 40 arczkép a tudomány különféle szakai szerint felsorolva, a következők fenn: Dr. Balassa János, dr. Balogh Pál, Bölöni Farkas Sándor, Brassai Sámuel, Csengety Antal, Danielik János, gróf Dessewffy Aurél, Erdy János, Fényes Elek, Greguss Ágoston, Helényi János, Horváth István, Hunfalvy Pál, Ipolyi Arnold, Jászay Pál, gr. Kemény József, Kis János, Korimicz László, Kőváry László, Kubinyi Ágoston, Kubinyi Ferencz, Mátyás Gábor, gr. Mikó Imre, Mocsáry Lajos, Ney Ferencz, Nendvich Károly, Panler Tivadar, Pomrény János, Péczely József, Révay János, Szalay László, Szaniszló Ferencz, gr. Széchenyi István, Szontagh Gusztáv, Tarczy Lajos, gr. Teleky József, dr. Toldy Ferencz, Török János, Török Pál, báró Wesselenyi Miklós.

Előfizetési díj helyből elvitve vagy bémentellenl megkölde 2 ft. 40 kr. p. postán 3 p. for. Tíz előfizető után egy tiszteletpéldány. Ez alkalommal az írt fölletek mellett új előzetést nyit a magyar írók arczkép-esarnokának első műlapjára is, mely már a közönség kezein forogván a legjobb ajánlat e vállalat pártolására.

* Az oly nagy keletnek örvendő vasárnapi könyvtár második évi folyamára is

szét küldvők az előfizetési iverk. E rendkívül olcsó hasznos vállalatra nézve legyen elég megemlitenünk, hogy arra az eddigi terjedelem mellett az eddigi olcsó áron (2 p. ft.) lehet előfizetni Avasárnapi könyvtárhoz a kiadó egy másik vállalatot is csatol, mely e czim alatt „Hétköznapi könyvtár“ hasonlóképp évenként 10 kötetben jelenend meg. Ára, mint szintén a vas. könyvtár 2 p. ft. (postán bérmentve 2 ft. 30 kr.) Valamint a vasárnapi könyvtár egyrészt inkább vasárnapi olvasó mulattatásra szánva maradand, ugya Hétköznapi könyvtár komolyabb irányban működve, oly műveket tartalmazand, melyek ugy szólnak minden napon kenyerünk hasznos ismeretek terjesztésére és népies modorban oktatásra irányozvak. A kiadó a Hétköznapi könyvtár előfizetőinek rendkívül jutalékul egy nemzeti képcsarnokkal fogkedveskedni, melyet az összes magyar fejedelmek és királyok arczképeivel kezd meg, smelyből nagy 4-ed réti alakban évenként négyet küld ingyen minden előfizetőjének. Az irodalmi hirdetési iveren tett ígéretek s az eddigi eredmény eléggé szólnak e vállalat mellett, melyben, ha ellőben nem, a jövő évben reméljük Arany Toldi-ját is olvashatni.

* Chinai hírek következtében, melyek szerint ottan a tödöveszt mireny-(arzenik)-dohányzása által sikeresen gyógyítják, több bécsi orvos előlegesen csak állatokon tesz. kísérleteket, melyeknek jó eredményét várják.

Hivatalos.

Kinevezések.

Az erdélyi országos Pénzügy igazgatóság számtiszt Sándor Albertet a kolozsvári járási pénzügyigazgatóságnál irodai számtisztnak és a segéd osztály vezetőjének nevezte ki.

Törvényszéki hirdetések.

Kivonatban.

A kolozsvár-megyei cs. k. törvényszék f. é. sept. 18-ról 6932 sz. a. felhívja ifj. gróf Bethlen Gábot, Józsefet, Camillót és édes anyja által Emilt, ugy ezek édes anyját özvegy gróf Bethlen Józsefnét, ellenőket a cs. k. Pénzügyvédség által a tanodai alapítványba tartozó 3400 ezüst rft. tőke és kamatai iránt indított kereset védelmére. Felelet tételi határidő 60 nap. Kirendelt ügyvéd if. Pataki József.

A bészterce-megyei cs. k. törvényszék f. é. oct. 11-ről 1831 sz. a. tudatja, hogy gróf Kornis Sigmund vagyon-tömegéhez tartozó és 7355 ezüst rfta becsült lompórti rész jogszágt Korbulj Bogdán részre 4900 ezüst rft. és 260 darab arany erejéig. f. é. decemb. 1-jén és 29-én d. e. 9 órákor, az ottani törvényszék hivatali helyén, közárverésen elfogják adni.

A dézs-megyei cs. k. törvényszék f. é. oct. 7-ről 4660 sz. a. csodót hirdet Kendeffy István bárhol találtat ingó és ingatlan vagyonára. A hitelezők adják be követeléseiket f. é. decemb. végére. Pergondnok ügyvéd Fodor Antal, helyettes ügyvéd Dr. Kűbacher. Ideiglenes tömeggondnok Katona Elek; a valódi gondnok választása f. é. dec. 12-én lesz d. e. 9 órákor.

A tasnádi cs. k. járáshivatal mint törvényszék f. é. oct. 4-ről 1366 sz. a. tudatja, hogy kraszna-mihályfalvi Czegenyi János, mint léközlő, gondnokság alá van vetve, ennél fogva senki se hitelezzen neki.

A dézs-megyei cs. k. hivatal f. é. oct. 23-án pályázatot hirdet községi orvosi állomásra Magyar-láposon 500 ez. ft évi fizetéssel. Az ajánlkozók adják be oda szabályszerű kérelmeiket f. é. dec. 15-éig.

A dézs-megyei cs. k. törvényszék f. é. sept. 29-ről 4480 sz. a. felhívja if. Ferenczit Dézsről, ellene Czecz Luiza által a nékie tartozó 1500 váltó ft. iránt indított kereset védelmére. Tárghalási hatánap f. é. nov. 28-a d. e. 9 órákor. Kirendelt ügyvéd Fodor Antal.

A brassó-megyei cs. k. törvényszék f. é. oct. 18-ről 5542 sz. a. felhívja Székely Gergelyt és Károlyt, ugy Ugron Borbárt, ellenőket ügyvéd Hintz, mint Höhn Leopold, Albert és Károli meghatalmazottja által, a Székely Antal tömegéhez tartozó 442 számú ház újra becsülése iránt indított kereset védelmére. Feleletételi határidő 30 nap. Kirendelt ügyvéd Jákó.

Ugyan az f. é. oct. 18-ről 5501 sz. a. felhívja ugyanazokat az említett tömeghez tartozó, 2000 ezst, és 1000 váltó ft. szőlő államkötelezvény kiadása iránt indított kereset védelmére. Feleletételi határidő 30 nap. Kirendelt ügyvéd Jákó.

Ugyan az f. é. oct. 18-ről 5496 sz. a. felhívja ugyanazokat az említett tömeghez tartozó 1500 ezüst ft. vagyon kiadása iránt indított kereset védelmére. Feleletételi határidő 30 nap. Kirendelt ügyvéd Jákó.

A mezőmadarasi cs. k. járáshivatal mint törvényszék M-Vásárhelyt f. é. oct. 9-ről 828 sz. a. felhívja Berenczey Ferenczet ellene ügyvéd Székely mint a Petrásko Veronika tömege képviselője által 500 váltó ft. tőke és kamatai iránt indított kereset védelmére. Tárghalási hatánap a jövő 1857-i februar 16-a d. e. 9 órákor. Kirendelt ügyvéd Zakariás.

A bágyoni cs. k. járáshivatal mint törvényszék f. é. oct. 16-ról 1027 sz. a. felhívja a végrendelet nélkül ottan meghalt járási jegyző Valics Ferencz hátrahagyott vagyonához igényt tartókat, f. é. december 17-én d. e. 9 órákor igényeik bejelentésére.

A m.-vásárhely-megyei cs. k. törvényszék f. é. octob. 22-ről 3594 sz. a. felhívja csapói birtokos Mártonfy Sándort vagy örököseit, ellenőket a cs. k. Pénzügyvédség által az alapítványba tartozó 1000 ez. ft. tőke és kamatai iránt indított kereset védelmére. Feleletételi határidő 60 nap. Kirendelt ügyvéd Kozma András.

Ugyan az f. é. oct. 22-ről 3595 sz. a. felhívja mező-sályi birtokos Rettgei Sándort és nejét Szentmarjai Juliánát, ellenőket a cs. k. Pénzügyvédség által a Babb-alapítványba tartozó 2400 ez. ft. tőke és kamatai iránt indított kereset védelmére. Feleletételi határidő 60 nap. Kirendelt ügyvéd Gottschling Samuel.

LEVELEZÉSEK.

Gerend, nov. 1-én 1856. Az alkony lángözönében ragyogott az egész láthatár, midőn léptem az Aranyos jobb partjáról nyugatnak irányultak. A leáldozó nap utolsó aranyugara is az egekbe meredő Székelykő mögé vonult. Föltetszett az új hold, beállott az est, mely a halottak estéje, és én egy sirnál állapodtam meg, melynek hideg kebelén Erdély első történetűdosa pihen. A sir gr. Kemény József. Virágait letarolta az ősz deres éjszaka. Csak barna televényhalom s rajta a kuszó növények elszórt indiá gyászolnak a hamvadó nemes kebel fölött. Emlék nem szól a vándorhoz; de minek is oda emlékszem, hol a történet muzája viraszt a halhatatlanság felett! Szükségsé azonban még is az emléke a késő nemzedékért, hogy fölleskülni, magas czélokért küzdeni, értük fáradni, nekik áldozni tanuljon. És emléke a nagy embernek állani fog. Ott van már a sírhalom felső felén a koczkaidomu kőtalapzat; erre jó a vasutvénnyü gyászemlék, mely művészi tökélyvel Bécsben készült. A bánatos özvegy grófnő hű gondjainak műve az egész. Nekem egyetlen szerényohajtásom, hogy az emléke leleplezése emlékbeszédrel s fényes polgári ünnepélyvel hozzassék kapcsolatba. Egy hit éleziánt keblében, azon hit, miszerint Erdély főnemessége s a tudomány barátai közelből s távolból mindent elkövetnek, hogy a gyász-ünnepély mind a halhatatlan férfi szellemmagysághoz, mind a hazafiúi őszinte kegyelet nyilvánulásához méltó legyen. Pihenj addig is csendesen jó ember, buzgó tudománybarát, nagy tudósa hazánkunk! A csend és nyugalom méltán megillet téged, ki élted folyásán keresztül szakadatlanul fáradtál hazai történetkönyvünk, — ezen oktató bölcsességkönyvnek mesteri megalkotásában. A babér érte fennvir számotra időn, enyészeten.

Nehéz kebelrel váltam meg a nagy hazafi rideg sirjától; a nyugati határ vetéstáblái közt, hol történetelőtti időkben az Aranyos kéklő hullámai zajlottak, lakomba viszsztatértem. Utközben figyelmemet a barna hantok közt viruló zöld szigetek vonták magokora. Pusztító fövedéreg dúle határon is, mely egy-két hüvelyknyire a föld alatt derékban rágja el a serdülő gabnacsirát. Láttam számos elragott hajtásokat is újból fölfelé törni. A fereg alampondrő-nagyságu s alkatu, csakhogy barna. Gyászleplelt vont e kártekonnyad a máskor buján virult mezőkre. Tudományos gazdáink figyelmét, nyomozását s övszerajánlását közremunkálásra egyiránt felhívja e borzasztó csapás. *)

Gabnánk, töröküzünk csűrőkben; a szűret most foly, s foly a mezédes must; de a mostoha időjárás s jégpusztítás miatt koránsem azon mértékben, mint a minő reményenlyekesegeltett a nyár eleje. Mi szántunk, vetünk, szőlőt mive-lünk; mindent, mi emberé, megtesztünk; de Istennél az áldás. — Beköszöntött a vén november is deres szakállával; vigan lobog a láng a kandallóknak, s mi olvasó-egylettünk jótékony-sága mellett szép csendesen olvasgatva, elmélkedve, okulva, okosulva töltjük őszi s téli, hanem is egész napjainkat, de legalább esteinket. — Hogy is áll az a gerend-videki magyar olvasó-egyletet? mondja el ön, lelkes tiszteletes ur! hisz ön annak jótékony eszméje; ön annak lelke, éltető szelleme, mindene. Rajzat a szent czélú egyetelnk kedvesen veszik öntől e lapok. **

M. Vásárhely, october 24-én. E hó 23-án a harmadfél évvel ezelőtt itt meghalozott Kántorné a helyi rom. kath. temetőben sirján egyszerű, csendes, de szívmelő ünnepélyllyl sir- s emlékkövet állítottak fel.

Az ismeretek tarában kerestük Kántorné életleírását, meglehet, rozslu kerestünk, mert nem kaptuk meg; — meglehet, hogy érdekesebb tárgyak halmazá miatt maradt az el; anynyi mégis igaz, hogy a nagy művész neve ott méltán vehetne igénybe néhány sort.

Jelenleg csak egy német lap reá vonatkozó szavait idézhetjük: „A kassai társulat minden tagja a pesti nemzeti színházhoz szerződött, kivéve a magyar Schröder Zsófiát, Kántorné aszszonyt, ki sértve érezvén magát, a magyar dráma nagy veszteségére, a vidéki színpadokra vonult viszsza.“

*) Utaljuk a tisztelt olvasót tárcánk „Vetés-pusztító hernyók“ című cikkire.
**) Semmit se kedvesebben.

A ki Kántornét mint Saphot, Octaviát, mint Malborough hercegnét, mint Vajdánét, ki őt a „két Pókai”-ban látta, ez ide-
dézett igaz voltát el fogja ismerni.

És a mely művészno anynyi nézőt az antik tragédiákban és az újabb kor drámáiban úgy elragadtott, megrázkódtatott, lelkesített: itt négy hosszú évig a legnagyobb inséghen nyomorgott.

Többen készülték volt közbenjárásukkal nyugdíjat eszközölni ki számára, de ő ellenzte; kész volt inkább az éhenhalásnak szemébe nézni, melynek martaléka lesz vala, ha nem akad megmentője. Szárhegyi gróf Lázár József ur személyében, ki házánál a művésznot élete fogytáig szállással és élelemmel ellátta.

Vasárhelyt a Dézi igazgatása alatt társulat által adott „Pretiosar” című darabban, hosszú idő múlva még egyszer és legutoljára a közönségnek engedve, lépett föl. Az est még sokan emlékeiben él. — Kántorné elhalt, halálát keveset vagy sehoggy se említették!

Élete leírására, művészi érdemei méltánylására a miénkél avatottabb toll szükséges; jövő évek igazságosan fognak Kántornéről ítelni.

Nyugtalan tevékenységű ösztöne — szellemi s erkölcsi lényé által ki volt egyenlítője. — Aldozatkész volt különös mértékben; idegen szükség irányában fogékony, — és kiálva ritka éles tekintettel s tapintattal a tragikái szerepek fölfogására.

Sajátosagában és különösebben, részletesebben, — tisztellettjesebben, nagyban segédszen a vándorszínészet képviselője nem lehet, mint Kántorné által.

Mily hatást tudott előidézni a mindent megrendítő égi dörgéshez hasonlítható, elragadó pathoszával, arról regélni tudának még egyes élő színészek, kik a tragediae e Junóját bámulva, szereplés közben ott állottak a színpadon és a helyett hogy folytatták volna mondókájukat, szemet meresztettek és elnémultak.

E művészno sirja be volt sülyvedve; ronsolt lakaresztjelölte rövid ideig helyét; — az idő — esemmit nem kímélő zsarnok — lemosta a fölrátot róla; a keresztetcske maga öszszetörve, öszszeszedve hevert a hanton bizonyágul, hogy a művészi dicsőség is képes megsemmisülni egy idő múlva.

Egy időig, mondjuk, mert most kicsinybár, de csinos kő emlékedik a helyen, hol Kántorné porai nyugosznak.

A sírkövén előírat olvasható: „Szerény emlékkő ez nagy művésznot Kántorné szül. Schvöder Anna hamvait jelölő, de a szerény elvonult igaz érdem ményánylatát nagyszerűségében ne is keressük. — Megh. 1854 febr. 28. — 60 éves korában. — E kő emeltetett P. C. által 1856.”

A sírkő emeltetése eszméje H. Priell Corneliác, a kiállítás és föllállítás költségeit ő egyedül fedezte, valamint a szívmelő ünnepek rendezése is az ő érdeme.

Elő pályatársno a feledekenységbe merült nagy halottiránti kegyelele ily fényes bizonyítványát commentálni, csak megkísérteni is fölösleges; atény maga szól, és ez több, mintha hasábnyi dicsérletek kíséretében kürtölőnk.

Béla.

KÜLFÖLD.

A jelen pillanat valami szokatlant mutat anynyiban, hogy most tulajdonképpen a sajtó az, mely politikát csinál.

A Dunafejedelemség megszállásának kérdése fölött újabban egy európai kormány is nyilat-

tan nem szólott. Csak annyit tudunk, és azt is a sajtó közléseiből, hogy Franciaország a megszállás megszüntetése, Ausztria annak továbbtartása mellett van. Az utóbbira néve ezenkél előttünk áll a tény, hogy az ausztriai csapatok megtartották dunai állomásukat.

Párisi közleményekből tudjuk, hogy Hubner báró Valeski grófnak nem rég a bécsi kabinetből egy jegyzékelt adott át oly czéllal, hogy a megszállás továbbtartásának szükségessége és jogszerű voltát megmutassa s hogy a francia császári kormány arra még választ nem adott. E kívül csupán hírlapi állítások s esztárosok kötik le figyelmünket. Különös, hogy az érdeklött ügyet az összes politikai sajtó a napnak oly égg kérdése gyanánt tárgyalja, hogy pillanatig az orosz kérését egészen háttérbe vonult. Különös mondjuk: mert hiszen Európa java és baja csak nem függ attól, hogy Auszria fél évvel korább vagy később vonja ki csapatait a fejedelemségből. Az e fölötti vita politikai elvet érdekkel, de nem életkérdést. A „Morning Post” elég világosan megmondja, miért kell Angolország és Ausztriának jelen eljárásukat követniök, s tovább is megszállva tartaniök ezen pontokat, melyet elfoglaltak. Mert Oroszország még nem létesíté a béke minden feltételeit. — Franciaország vagy jobban mondva Napoleon ugyan ez idő szerint úgy hiszi, hogy udvariasabbnak kell lenni a megbékült ellenség, mint a szövetséges iránt s azon himbálódni játékban, mely Stambulban foly az angol és francia befolyás között, most éppen felül kerekedvén, arra tüzel az ügyfogyott törököt, hogy a béke megsértése ellen tiltakozzék; mindazáltal alighihető, hogy e tiltakozás meghatározott követelésekben ki volna fejezve, vagy általában jegyzékbe foglalva, mit éppen a ministerium lemondása mutat, melynek el nem fogadása azonban még véglegesség jellemével nem bír.

A jelen ügyállást illetőleg a „N. Pr. Z.” ezt írja. „Ha jól vagyunk értesülve, az angol kormány a török terület további megszállására néve következő felvilágosítást tett: Igen is tiltakozott a Porta e megszállás ellen, de tudva van, hogy e tiltakozás egyedül a francia követ, Thouvenel ur sürgetésére történt, s azért nem is tulajdonit annak valami nagy fontosságot az angol kabinet. Oroszország még mind eddig nem tün eleget a békeszerződésben magára vállalt tartozásának. Anglia tehát a maga hajóit tovább is a feketetengeren hagyja. Az sem volna Angliának ellenére, ha az osztrák csapatok új évig a dunai fejedelemségekben maradnák.”

Hírlík egyszersmind, hogy az angol flotta a fekete tengeren még erősítést nyerend, míg a francia hajóhad egészen eltakarodott.

Az angol sajtó még mindig csikorog a „Moniteur” czikke miatt. „Kérésével ez előtt mond az „Advertiser”. — Franciaország hivatalos sajtója, a kigyószigetek miatti vitály ötleteiből, a legutabb gyanúsításokat szorita az angol politika ellen, és e szabadságot mi eltűrtük. Az angol sajtószabadság pedig valami egyéb; — ha mi szólunk, a szövetség legott koczkan áll, Napoleon L. igen oktanuln cselekszik, ha azt reméli, hogy szövetsége által, valami kegyet mutat az angol nép iránt. Az angol nép vigasztalni tudja magát, ha tengerre kell szállnia, — a francia nép sem szűnnék meg ezért Anglia rokonszenvében részesülni; de a Napoleonidák trónja akkor nagyon reves lábón fogna állani.

Sir Robert Peel, Staffordbari, egy katonai banket alkalmával oly hangon s zóltott, mint azt egy admirális lordjától alig leheté várni. „Kívánja ugyan, — mint mondá — de nem reméli, hogy a béke tartós legyen. Európa egy vulkán szélén áll, melynek kitörése mindent pillanatban beállhat.

Az özevgy orosz császárlé Carignan

hg kíséretében oct. 23-án érkezett Genuába s a pályaudvarban a szárd király s a tekintélyes hálóságok által lön fogadva. A közlegő tél Nizzában igen élénk leend az anyacsászárné ott mulatása tekintetéből; azon hirt, hogy Sándor császár, a szárd király s Napoleon császár Nizza falai közt találkozni fognak, valószínűnek tartják.

Az 1848 óta elítelt politikai vétkekek száma Nápolyban 979-rz megy. Ezek közül 483 lön börtönre ítélve, 12 órákos kényszermunkára, 378 ideiglenes kényszermunkára, 7 gályarabságra, 19 fogságra, 58 száműzetésre a külföld valamely pontján, 7 száműzetésre, 17 halálra, mely azonban élethossziglani kényszermunkára lön módosítva.

Hírszerint Konstantin orosz nagyherceg és neje a tél folytában Párisba fognak érkezni, s mintegy egy hónapi ott mulatás után az anyacsászárnéhoz Nizzába utaznának.

Párisban úgy, mint Nápolyban nagy nyugtalansággal várják, hogyan fog Angolország föllépni, a sicíliai kormány ellenében. Attól félnek, t. i. hogy az angol kormány Sicília szigetét megszállja azon szín alatt, hogy neki is kell birnia egy darabkát Olaszországból, míg a francziák Rómában, és az ausztriaiak a legatikon és a határokon tartózkodnak.

A pápai kormány folyvást tart az olasz emigransok partra szállásától. Civita Vecchiában rendelt adottott ki, a partokra mindenütt felügynelni, melyek körül szakadattan két kis hajója czirkál a pápai marinának; erős esendőr-osztályok járnak éjjel nappal a partokon. Szerencsétlenségre a pápai sereg a helyett, hogy szaporodnék, mindennap fogy; az 1-ső svaicz ezred, mely Rómában van helyőrségen, teljes feloszlásban van. Nagyobb kedvök van Nápolyba menni, mint újból a pápai kormányhoz szegődni.

Egy párisi lap, a „Vérité” igen érdekes kivonatot közöl, a Lajos Fülöp, és akkor még nem egészen 21 éves unokaöccse nápolyi II. Ferdinánd közt váltott levelezéséből. E levelek, mindjárt az elsőnek trónra lépte és az utóbinak, néhány hó óta szintén kormányonléte idejéből keltek. „Már régóta — írja Lajos Fülöp — hallottam felséged erélyét és éles pillantását magasztalni. Miazalkudozás korában élünk, melyben gyakran engednünk kell valamit, hogy mindent el ne veszítsünk, és én igazi gyönyörrel szemlélem, ha felséged, a nyomás és erőszak azon rendszerével szakítani akar, mely idevült atyjának sok szívszorogást okozott, felségednek félséged a francia rendszerhez közeledni. Higgyen ön, igen kedves öcsém, az én tapasztalásomnak.”

A válasz igen jellemző fényt vet a nápolyi királyra: „örömet csatlakoznám, egészen Franciaországhoz és felségedhez; de szerződések által költe vagyok, melyekhez hűnek kell maradnom; és anynyival inkább, mert azok is hívek voltak, kik a szerencsétlen napokban, csatládunkat pártolák. Hogy Franciaországhoz csatlakozhassam, — ha Franciaország valaha elv lehet — azon jacobinus politikák kellene hanyatlomlok rohanom, melyért népem több mint egyszer árulta el királyi hűzát. A szabadság, a Bourbon-családra néve vesztőször, s én el vagyok határozva, XVI. Lajos és X. Károly sorsát minden áron elkerülni. Népem az erőnek engedelmeskedik és meghajlik. Népemnek nincs szükség gondolkodni; én átvállalom jólété és méltóságáról gondoskodni. Restaurálom kell, s ez szágáról gondoskodni. Restaurálom kell, s ez Ausztriához közeledés által tehetem, a nélkül, hogy akarattja alá rendelém magamat. — Mi nem ezen századból valók vagyunk. A Bourbonok régiek, és ha az új dynastiák után akarják magukat szabni, nevelésgekekkel lesznek. A sors elárulhat bennünket, mi magunkat sohase fogjuk elárulni. Felséged mindamellét számolhat legé-

lénebb rokonszenvenre és legőszintébb ohajtásaimra, hogy sikerüljön azon nem kormányozható népet fegyelmeznie, mely Franciaországot Európa ostarává fonja. Ferdinánd.

Sz. Pétervárott feszülve várják Kisseleff párisi küldetésének sikerét. A legjobbat hiszik, mert a gróf hasonló érzülettel és utasítással, mint előde, az Orosz- és Franciaország közötti barátságos viszonyok helyreállítása végett indult el Párisba. — Arról beszélnek, hogy az orosz udvar legügyesebb politikai személyei, a föllötte okos nagyhercegné — Ilona Párisba fog menni. E hölgy volt az, ki Angolországot 1831-ben téltlenségre indította.

UJ POSTA.

Győzött az angol — Stambulban. A „Patrie” írja Párisban oct. 3-n: a török ministerium véglegesen megbukott. Reshid pasa új kabinetet alkottott. A még fennálló megszállások fenntartásának kedvező politikái a győzelem.

Egyenes távirati tudósítások is Konstantinápolyból megerősítik Reshid pasának nagygyezre nevezetelését. A kegyvesztett Omer pasának is most hihetőleg új napja derül.

Nápolyból a nyugoti követésgekek oct. 28-án elutaztak, még pedig, hogy francia hajónak ne kelljen az ottani parton megjelennie. Százazon mentek Rómán át Civitavechiáig, hol hajóra ülnek. Az angol jegyzék általános amnesztiát s közigazgatási s igazság kiszolgáltatási javításokat kíván a nápolyi királytól, de ez nem enged. Sokkal gyengébb a római udvar ellentállása, mely dec. 8-n mint a szepőlőten fogantatás hitágazatának évnapján közbocsánatot fog kihirdetni, mint mondják.

Spanyolországból halljuk, most már Narvaez maga is jósolja mielőbbi megbukását. A cortések öszszzehívását nem tudja kivinni a királyaszszyonyról. E rendszabály soha se történetik igen későn, ugymond a trónját szilárdnak hívó Izabella.

Bécsi börze	Oct.	November
Státuskotelevény 5%	81	81 1/2
1854-ki kölcsön sorsh	254	254
1859-ki „	122 1/2	123 1/2
1854-ki „	105 1/2	106 1/2
Tiszai vasutárszvény	102 1/2	102 1/2
Nyugoti „	103	103
Heleti „	105	105
Ejszaki „	256	257
Francia „	305	206
Nemzeti kőcsőn	82 1/2	83 1/2
Bankrésvény darabja	1044	1045
Földteleherment. kötelezvény (Ausztria)	85 1/2	86
Földteleherment. kötelezvény (Magyar)	74	74 1/2
Dunagőzhajózási részv.	535	534
Augsburg „	106 1/2	106 1/2
London 1 font sterling	10. 20	0. 19
Páris 500 frankért	115 1/2	123 1/2
Cs. kir. arany	9 1/2	9 1/2
Es st.	7 1/2	7 1/2

Sajtóhibák.

Mult számunkban a 44 sz. jegyzett utolsó lap 3-dik hasábjá (alulról számítva) 25-ik sorában hét helyett két —; a negyedik hasábj feülről lefelé sz. mitott 26 k. s. Bombay; a 31-k sorban Fremort helyett Fremont és a 49-ik sorban Vajda Dániel helyett V. Simon olvasandó.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

H I R D E T É S.

(1—3)

Hirdetés.

FELKÉRÉS. Ily című 6-német költemény: „der hörnerne Siegfried,” fölötti tudományos vizsgálódások javára, sz. kéges lévén annak minél több másolatait s nyomtatásait öszszegyűjteni, az egymással öszszehasonlítás és viszonyos megigazítás végett: e végre szíves felkérés intéztetik az irodalom mindazon barátaihoz, a kik ily nemű tanulmányokkal foglalkoznak, hogy ha netalán az érdeklött költemény valamely régi példányának birtokában volnának, vagy egy ilyennek honunk valamely könyvtárában vagy magánygyűjteményében léteztéről tudomásuk lenne, szíveskedjenek arról az alólírt bizottmányt tudósítani.

Az erdélyi honisme-egylet bizottmányától. Szeben, oct. 8 1856.

(30)

ELADÓ HÁZ, GYÜMÖLCSÖSKERTTEL.

Kolozsvárt a kétviz közt fekvő 429-dik számú néhai cs. k. főharminczados Darnoczi háza, nemes fajú gyümölcsös kertjével szabad kézből eladó. Venni szándékozók bővebben értekezhetnek cs. k. főharminczados Dietrich A. urnál.

(28)

Braun fülöp szép írás tanítónál (Farkas utca 83-dik szám alatt) folytonosan vétetnek fel tanítványok magyar és német szép írásra, hol a legroszabb írók 5 — 6 óra alatt; azok pedig, kik semmit se tudnak írni, legfőlebb 15 óra alatt biztosíték mellett megtanítatnak szépen írni. —

(2—3)

(10)

(1—8)

(32)

MOLL SEIDLITZI POR.

Az utolsó párisi világműkiállításán a hivatalos Wiener-Zeitung szerint minden hasonló házi orvosszerek felett **egyes-egyedül** méltott **judicium-médaille**re, s a nemzetközi bíróság ezen souverain itéleté által megczafolhatlan bizonyítvány van adva arról, hogy ezen készülmény minden kül- és belföldi ily-szerű készülményeket jószágával és becsességével felülmul.

Egyedüli központi szállító raktár: Bécsben a Gólya czi merü gyógyszerház, „Tuchlauben, a Wandl-hotelll szemben.”

Egy bepecsételt satul ára: 1 ft 12 kr. p. p., a mely yhez pontos haszná-lásmódi utasítás van mellékelve, különböző nyelveken.

Főraktár Kolozsvárt: RITTER TRAUGOTT öz vegye gyógyszer-tára, b. Monostortczában, Szászvároson SPECH gyógyszerésznél, Besz-terezén SZONGOTT, Déván BÜCHLERNEL.

Ezen Seidlitz-porok, melyeket mindenütt számtalan példa és hosszszas tapasztalás oly hasznosoknak talált, hogy azok híre a birodalom határait túlszárnyalta, hogy a MOLL-féle Seidlitz-porok minő győgyerővel bírnak jelesen a gyomor-bajokban és szorulásokban. hogy minő segélyt nyújt a májbajokban, szorulásokban, aranyérben, szédülésben, szívdobogásban, vértululásban, gyomorgöröcsben, nyálkakórásban s különböző női betegségekben, azt megá-lapított tények bizonyítják, és számtalan ingerlékeny szer-néyeknek nyújtott lényeges könynyülést és új tetterőt ezen szerek okos haszná-lata.